

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 27.03.2021
Kabul Tarihi / Date Accepted : 10.05.2021
Yayın Tarihi / Date Published : 15.09.2021

 <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.64908-904375>

VATANDAŞLIK EĞİTİMİNE YÖNELİK BİBLİYOMETRİK ARAŞTIRMA: 1980-2020 YILLARI ARASINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN ANALİZİ

Adem KARACA¹, Bülent AKBABA²

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Web of Science Core Collection veri tabanında, eğitim araştırmaları kategorisinde yer alan vatandaşlık/yurttaşlık eğitimi üzerine yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir. Bibliyometrik araştırmalar, belirli bir bilim alanında ya da konu alanında gerçekleştirilen araştırmaların genel çerçevesini ortaya koymaktadır. Bu araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Web of Science veri tabanında araştırmanın amacı doğrultusunda belirli sınırlamalar ile elde edilen araştırmalar "txt" dosyası olarak indirilmiştir. Veriler, açık kaynak kodlu bir istatistik programı olan R programında bulunan R-Studio programlama dilinde "bibliometrix" paketi kullanılarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda; Web of Science veri tabanında vatandaşlık eğitimine yönelik en fazla makale üreten ilk üç ülkenin ABD, Birleşik Krallık ve İspanya, işbirliğine en açık ülkelerin ise İspanya ve Birleşik Krallık olduğu tespit edilmiştir. Vatandaşlık eğitimi araştırmalarına yönelik h-indeksi en yüksek olan yazarların Ian Davies ve Audrey Osler olduğu belirlenmiştir. Bu konudaki makalelerin en fazla yayımlandığı ilk üç derginin "Journal of Curriculum Studies", "Theory and Research in Social Education" ve "Education Citizenship and Social Justice" olduğu tespit edilmiştir. Güncel eğilimler incelendiğinde ise vatandaşlık eğitimi alanında dijital vatandaşlık, eleştirel vatandaşlık, kimlik, eleştirel pedagoji, ırkçılık ve adaletsizlik gibi anahtar kelimelere yoğun ilgi duyulduğu sonucuna varılmıştır. Bu araştırmanın vatandaşlık eğitimi alanında araştırma yapmayı planlayan araştırmacılar için kapsamlı bir projeksiyon sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaşlık eğitimi, yurttaşlık eğitimi, bibliyometrik analiz, R-Studio

BIBIOMETRIC RESEARCH ON CITIZENSHIP EDUCATION: ANALYSIS OF STUDIES BETWEEN 1980-2020

ABSTRACT

The aim of this research is to perform a bibliometric analysis of articles on citizenship / citizenship education in the category of educational research in the Web of Science Core Collection database. Bibliometric research reveals the general framework of research carried out in a particular field of science or subject area. This research has been carried out in descriptive scanning model. The researches obtained with certain limitations in line with the purpose of the research in the Web of Science database have been downloaded as a "txt" file. The data were analyzed using the "bibliometrix" package in the R-Studio programming language in the R program, which is an open source statistical program. As a result of the analysis carried out; it was determined that the top three countries producing the most articles on citizenship education in the Web of Science database are the USA, the United Kingdom and Spain, and the countries most open to cooperation are Spain and the United Kingdom. Ian Davies and Audrey Osler were found to be the authors with the highest h-index for citizenship education research. It has been determined that the first three journals with the most published articles on this subject are "Journal of Curriculum Studies", "Theory and Research in Social Education" and "Education Citizenship and Social Justice". When current trends are examined, it is concluded that there is a great interest in keywords such as digital citizenship, critical citizenship, identity, critical pedagogy, racism and injustice in the field of citizenship education. It is thought that this research will provide a comprehensive projection for researchers planning to do research in the field of citizenship education.

Keywords: Citizenship education, civic education, bibliometric analysis, R-Studio

¹ Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, adem.karaca@alanya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1335-3919>

² Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, akbaba@gazi.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4110-6648>

1. GİRİŞ

İnsanların ve toplumun yönetimini amaçlayan siyasal sistemlerin bireylere yüklediği birtakım hak, ödev ve sorumluluklar bulunmaktadır. Sistemler, bu unsurları toplumun üyelerine aktararak kendi yönetim anlayışını benimseyen ve devam ettiren kimlikler inşa etmeyi hedeflemektedir. Bu aktarma sürecinde ise en önemli aracılık rolü eğitim kurumlarına yüklenmektedir. Birey, ilk olarak toplumun en küçük yapı taşı olan ailede eğitim alırken yaşamının sonraki yıllarında içine doğmuş olduğu toplumun bir üyesi olarak sistematik bir eğitime tabi olmaktadır. Dolayısıyla vatandaşlık eğitiminin yalnızca eğitim kurumlarında bir ders olarak değil yaşam boyu devam eden dinamik bir yapısının olduğuna vurgu yapılabilir. Vatandaşlığın bu dinamik yapısı çağlar boyunca birçok disiplin tarafından ele alınmış olup 21.yüzyılda da bu alana duyulan ilgi çeşitlenerek devam etmektedir.

Günümüz vatandaşlık anlayışının Antik Yunan döneminde bulunan şehir devletlerine kadar dayandığı ifade edilebilir (Heater, 2004). Bu dönemde vatandaşlık, özgür bir şekilde ticaret yapma ve devlet yönetimi sürecine aktif olarak katılım gösterme gibi hak ve ödevlere sahip olma olarak tanımlanmaktaydı (Öztürk vd. 2020, s.1). Vatandaşlık beklentisi geçmiş dönemlerde ister Antik Yunan, Roma, isterse Çin veya Hindistan'da olsun belirli bir sınıfa yönelik olmuştur (Kennedy, 2019). Örneğin; Antik Yunan döneminde kadınlara yurttaşlık statüsü verilmemiştir (Kuş, 2020). İçinde yaşanılan dönem, farklı yönetim biçimlerini, farklı siyasi topluluk türlerini barındırdığı için vatandaşlığın farklı tanımlanmasına neden olmuştur. Aristoteles'e göre vatandaşlık, şehir devletinin yönetici grubunun ayrıcalıklı statüsü olarak görülürken modern demokratik devlette ise vatandaşlığın temeli, seçim süreci aracılığıyla siyasi iktidarın kullanılmasına katılma kapasitesi olarak görülmektedir (Barbalet, 1988). Bu modern anlayış, Fransız İhtilali sonrasında hazırlanan ve halkın yönetimde etkin rol oynamasına imkân tanıyan İnsan Hakları ve Yurttaşlık Bildirgesi ile ortaya çıkmıştır (Memişoğlu, 2014). Fransa'da başlayan modern yurttaşlık anlayışı kısa sürede Hollanda ve İsviçre gibi komşu ülkeler başta olmak üzere tüm dünyaya etkisini göstermiştir. Vatandaşlık kavramı olarak alan yazında yurttaşlık olarak da kullanılmaktadır. Yurttaşlık, bir yandan üyelik/aidiyet olarak tanımlanırken diğer yandan toplum için makbul/iyi bir fert olmak olarak tanımlanmaktadır (Üstel, 1999, s.55). Osler ve Starkey (2005) vatandaşlığı üç boyut altında incelemişlerdir. Bu boyutlar; bireyin bir takım haklara ve ödevlere sahip olmasını açıklayan "statü olarak vatandaşlık", yaşadığı topluma ait olma duygusunu açıklayan "hissiyat olarak vatandaşlık" ve bireyin başkalarıyla birlikte bir ilişkisinin olduğunun farkında olmasını ve politik, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak başkalarıyla hareket edebilme farkındalığını açıklayan "pratik olarak vatandaşlık"tır. Bu boyutlar ele alındığında vatandaşlığın/yurttaşlığın demokrasiyle içsel bir bağının olduğu görülmektedir. Çünkü topluluğun üyesi olan bireyler politik süreçlere katılma ya da katılmama eylemleriyle o topluluğun kolektif yaşamına etki etmektedir (Bellamy, 2008).

Devletler, geleceğin vatandaşlarını yetiştirmeyi önemli bir ilke olarak görmektedir ve bu ilke doğrultusunda eğitime önem vermektedir. Vatandaşlık eğitimi, demokrasinin devamlılığı için bir gerekliliktir (Ersoy, 2016). Vatandaşlık eğitimi, öğretim programlarında çoğunlukla, tarih ve yurttaşlık bilgisi gibi sosyal alan derslerinde yer almaktadır. Vatandaşlık eğitimi incelendiğinde bir devlette yaşayan vatandaşların hakları ve ödevlerinin neler olduğuna dair bilgilerin odağında bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Bu içerik incelendiğinde; kimlik duygusu, bireyin belirli haklardan yararlanmakla ilgili yükümlülükleri yerine getirmesi, kamu işlerine bir dereceye kadar ilgi ve katılım, temel toplumsal değerlerin kabulü gibi hususlar dikkat çekmektedir (Cogan & Derricott, 1998). Küreselleşme öncesinde devletlerin vatandaşlık anlayışında, hukuk düzenine uyan davranışlar sergileyen sorumlu vatandaş yetiştirme gibi bir amaç etrafında iken bugün ise sadece kendi ülkesine karşı sorumluluklarının bilincinde olan vatandaşa sahip olmak artık yeterli görülmemektedir. Küreselleşme süreciyle birlikte tüm insanlığa karşı kendisini sorumlu hisseden, evrensel bilince sahip vatandaşların yetiştirilmesi gerekmektedir (Gömleksiz & Akyıldız, 2012). Vatandaşlık eğitimiyle ilgili gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde "etkili vatandaşlık", "sorumlu birey", "iyi vatandaş" gibi kavramların çok sık kullanıldığı tespit edilmiştir (Ersoy, 2007; Keleş & Tonga, 2014; Neto, 2017; Üstel, 1999). Farklı zaman dilimlerinde kullanılan farklı adlandırmaların hepsi demokratik bir toplumun ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve değerlere sahip vatandaş işaret etmektedir. Zaman içinde meydana gelen değişimler, etkili vatandaşın, sorumlu bireyin ya da iyi vatandaşın nasıl olması gerektiğine yönelik birtakım yeni eklemeler yapılmasını mecbur kılmaktadır.

1.1. Araştırmanın amacı

Alanyazında vatandaşlık eğitimi üzerine gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde; vatandaşlık eğitimine yönelik öğretmen görüşleri, algıları ve inançlarının ele alındığı (Balbağ & Türkcan, 2017; Bıçak & Ereş, 2018; Ersoy, 2007; Genç & Çelik, 2018; Kuş & Aksu, 2017; Memişoğlu, 2014; Önal vd., 2018; Şimşek vd., 2017), diğer disiplinlerle olan bağlantısını inceleyen (Köksal, 2007), vatandaşlık eğitimini karşılaştırmalı olarak inceleyen (Bektaş & Zabun, 2019; Merey vd., 2012; Okur Berberoğlu & Berberoğlu, 2015; Osmanoğlu & Öztürk, 2012) araştırmaların olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak son yıllarda dijital vatandaşlık ve küresel vatandaşlık konuları üzerine gerçekleştirilen (Erdoğan & Tonga, 2020; Gleason & Von Gillern, 2018; Goren vd., 2018; Kahne & Bowyer, 2019; King, 2019; Pais & Costa, 2020; Pashby vd., 2020) araştırmalar tespit edilmiştir. Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde vatandaşlık eğitiminin dinamik yapısının ve farklı boyutlarının

olduğu, bu konu üzerine gerçekleştirilen araştırmaların zaman geçtikçe çeşitlendiği ve sayısının arttığı gözlemlenmektedir. Bir konu alanına yönelik akademik yayınların sayısının hızla artması, o konu alanıyla ilgilenen araştırmacıların, yayınları güncel olarak takip etmesini güçleştirmektedir. Nitekim araştırmacılar için yapılan bilimsel araştırmalara ulaşmak, öncülük yapan araştırmacıları tanımak ve yaptıkları çalışmaları incelemek ve konu alanına yönelik güncel araştırmaları takip etmek önem arz etmektedir. Bu husustan yola çıkarak bu araştırmanın amacı vatandaşlık eğitimine yönelik gerçekleştirilen araştırma makalelerinin genel çerçevesini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda vatandaşlık eğitimi üzerine araştırma yapan ve alanyazında önde gelen araştırmacılar ve bu araştırmacıların yayınlarını tanıtmak, bu konuda yayın yapan dergileri sunmak, araştırmalarda sıklıkla kullanılan anahtar kelimeleri tanıtmak, ülkelerin üretkenlik durumlarını belirlemek ve konu alanına yönelik güncel eğilimleri tespit etmek için bibliyometrik analiz yapılmıştır. Alan yazında vatandaşlık eğitimine yönelik bu doğrultuda gerçekleştirilen bir araştırma tespit edilmemiş olup, araştırma sonuçlarının bu konuya ilgi duyan araştırmacılar için yol gösterici olabileceği, konu alanına yönelik ilgisi bulunan eğitimcilere genel bir çerçeve sunabileceği ve bu yönüyle ilgili alan yazına önemli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.2. Araştırmanın önemi

21.yüzyılda bilişim teknolojilerindeki hızlı değişim ve ilerleme, ekonomik, siyasi ve sosyal alanlardaki yeni paradigmlar, pek çok ülkenin eğitim politikalarında ciddi revizyonları beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerin vatandaşlığa ve vatandaşlık eğitimine de belirli yansımaları olmaktadır. Eğitimciler, küreselleşmenin potansiyellerini ve beklentilerini, yararlarını ve fırsatlarını, yeni bilgi teknolojilerini, tehlikeleri ve tehditleri ele alırken vatandaşlık eğitiminin küresel vatandaşlık, kültürlerarası vatandaşlık, dijital vatandaşlık ve eleştirel vatandaşlık gibi birçok boyutu ortaya çıkmaktadır. Bunların yanı sıra ulusötesi vatandaşlık ve küresel vatandaşlık gibi ikili vatandaşlık türlerinin de alan yazındaki yeri belirginleşmektedir (Bellamy, 2008). Vatandaşlık eğitimi alanında farklı boyutların ortaya çıkmasıyla yaşanan değişim, çağın gerekliliklerinin zorunlu sonucudur. Bu durum ABD’li eğitim kuramcısı John Dewey’in “yaparak yaşayarak öğrenme” vurgusunu çağırıştırılmaktadır. Bu tür bir öğrenme süreci ise belirli bir bilgi, beceri ve ortam gerektirmektedir. Dewey’e göre eğitim, hayat boyu devam eden bir faaliyettir (Yeşiltaş & Kaymakçı, 2009). Vatandaşlık eğitiminin de çok eski dönemlerden beri önemli olduğu ve zaman içinde yeni yaklaşımlar ve adlandırmalarla güç kazandığı ve genişlediği görülmektedir. Bu dinamik yapının bileşenlerini ortaya çıkarmak elzem bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama çalışması, geçmişte ya da hâlen devam eden bir durumu varolduğu hâliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak ifade edilmektedir. Bu araştırma yaklaşımında araştırmaya konu olan durum, kişi, olay ya da nesne kendi koşulları içinde onları etkileme amacı olmadan incelenmektedir (Karasar, 2014).

Bu araştırmada, Web of Science Core Collection veri tabanında “citizenship education” ve “civic education” anahtar kelimeleri “or” seçeneği kullanılarak, eğitim araştırmalarını yayımlayan dergilerde yer alan makalelerin bibliyometrik özellikleri belirlenmiştir. Bibliyometrik araştırmalar, dergilerin kendi iç değerlendirmelerini yapmayı sağlayarak bilimsel yayın politikalarını yönlendirmeye olanak sağlar. Bibliyometrik analiz, ülkeleri, kurumları, konu alanlarını, dergileri, özel araştırma konularını belirleme ve değerlendirmede oldukça etkili bir yöntemdir (Huang vd., 2006). Bibliyometrik araştırmalar, yeni bilgiler, kavramsal gelişmeler, verilerin hacmi, atıf ağı, araştırmacıların zaman içindeki eğilimleri, araştırılan temaları, disiplinlerin sınırlarındaki değişiklikleri belirlemeyi, en üretken akademisyenleri, kurumları ya da ülkeleri tespit etmek ve "büyük resmi" sunmak amacıyla gerçekleştirilmektedir (Aria & Cuccurullo, 2017).

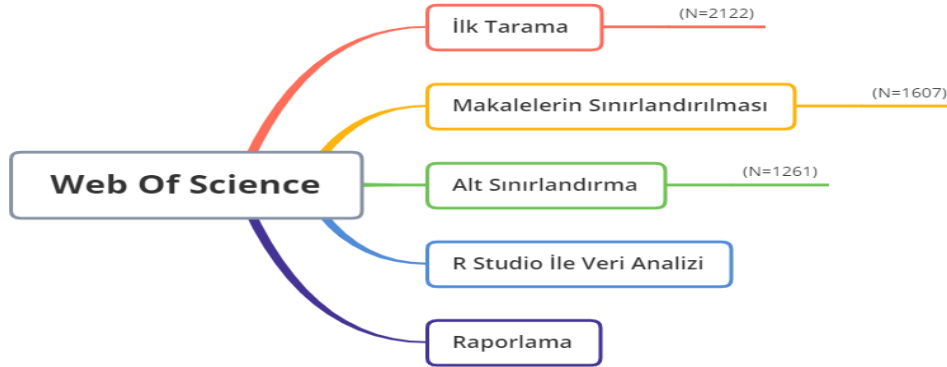
2.2. Araştırmanın çalışma materyali

Araştırmanın çalışma materyalini WoS veri tabanında 1980-2020 yılları arasında farklı dergilerde yayımlanan “citizenship education” ve “civic education” anahtar kavramlarıyla ilişkili eğitim alanındaki makaleler oluşturmaktadır. Veri tabanı taramasında konu alanına ilişkin olarak kitap, kitap bölümleri, sempozyum bildirileri gibi türler incelemeye dahil edilmemiştir. Amaca yönelik olarak analizler sadece makale çalışmaları üzerinden yapılmıştır. Araştırma kapsamında taranan konu alanına yönelik olarak elde edilen veriler sonucunda, veri tabanındaki ilk makalenin 1980 yılında yayımlanmış olması sebebiyle başlangıç tarihi olarak 1980 seçilmiştir. 2021 yılının henüz tamamlanmaması, analizi etkileyeceği ve yorumlamayı güçleştireceği için bu yıla ilişkin çalışmalar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmada “citizenship education” ve “civic education” anahtar kelimeleriyle tarama yapılmış ve veri tabanında eğitim araştırmaları ve eğitim bilimleri disiplinleri konu

alanlarında toplam 1607 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı bağlamında doküman türü ve zaman aralıkları sınırlamaları yapıldığında ise toplamda 1261 makaleye ulaşılmıştır. Bu 1261 dergi makalesi, araştırmanın çalışma materyalini oluşturmaktadır.

2.3. Veri toplama süreci ve verilerin analizi

Araştırma kapsamında taranan makalelere ilişkin bulguların elde edilmesinde R-Studio programından yararlanılmıştır. R ortamı, bibliyometrik analizler için kullanılan birçok paketi resmi deposu olan <https://cran.r-project.org/> üzerinden sağlamaktadır. Bibliyometride kullanılan bu paket programlar nicel araştırmalar için oldukça kullanışlıdır (Aria & Cuccurullo, 2017). Araştırmadaki analizlerde, bibliyometrik analizlerde kullanılması, fazla bulguya ve detaylı gösterime sahip bir içeriğinin olmasından dolayı R programından yararlanılmıştır. Şekil 1’de araştırmada gerçekleştirilen işlemlere yer verilmiştir.

Şekil 1. Çalışma diyagramı

WoS veri tabanında “citizenship education” ve “civic education” anahtar kelimeleri “or” bağlantısıyla taranmıştır. İlk tarama sonucunda eğitim araştırmaları ve eğitim bilimleri araştırmaları kategorilerinde ilgili anahtar kelimelerle gerçekleştirilen araştırmaların sayısı, tüm doküman türlerinde 2122 olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın amacı bağlamında zaman olarak 1980-2020 yılları arası ve doküman türü olarak ise makale ile sınırlandırıldığında toplam 1607 doküman türüne ulaşılmıştır. Araştırmanın veri dosyası sırasıyla; dışarıya aktar (export), diğer dosya formatları (other file formats), records from (1-500), record content (Full Record and Cited References) seçenekleri seçilerek elde edilmiştir. Çalışmada veri dosyasının “article” sınırlaması sonrası 1607 dokümanı kapsamı, sistemin de 500’e kadar olan çalışmaları indirebilmesi sebebiyle “plain text” seçeneği seçilerek önce 1-500, daha sonra sırasıyla 501-1000, 1001-1500 ve 1501-1607 arasındaki dokümanlar plain text olarak indirilmiş ve tek bir plain text dosyasında birleştirilmiştir. Daha sonra R-Studio programı üzerinden “bibliometrix” paketi indirilip aktif hâle getirilmiştir. İndirilen “bibliometrix” paketi çalıştırılmıştır. Sonrasında R-Studio programı, kendi sağladığı çevrim içi ara yüz olan bir bibliyometri analizi sayfasına yönlendirmiştir. R-Studio, veri tabanından alınan veriler üzerinde kullanıcıya ekstra sınırlama yapma imkânı sunmaktadır. Bu aşamada “article; book”, “article; book chapter” ve “article; proceedings paper” türündeki dokümanlar veri setine dâhil edilmemiş olup araştırma, toplamda 1261 dergi makalesi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Veri tabanından alınan “plain text” dosyası R Studio’nun yönlendirdiği biblioshiny ara yüzünde data kısmına yüklenerek analizler gerçekleştirilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmanın tasarlanması aşamasında araştırmanın amacı, önemi, veri toplama süreci ve analizine ilişkin bilgilerin yer aldığı bir etik izin formu doldurularak Türkiye’deki bir devlet üniversitesine bilimsel araştırmalar için etik izin başvurusunda bulunulmuştur. Bu başvurunun sonucuna dair bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: T.C. Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 17.11.2020

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 91610558-604.01.02-

3.BULGULAR

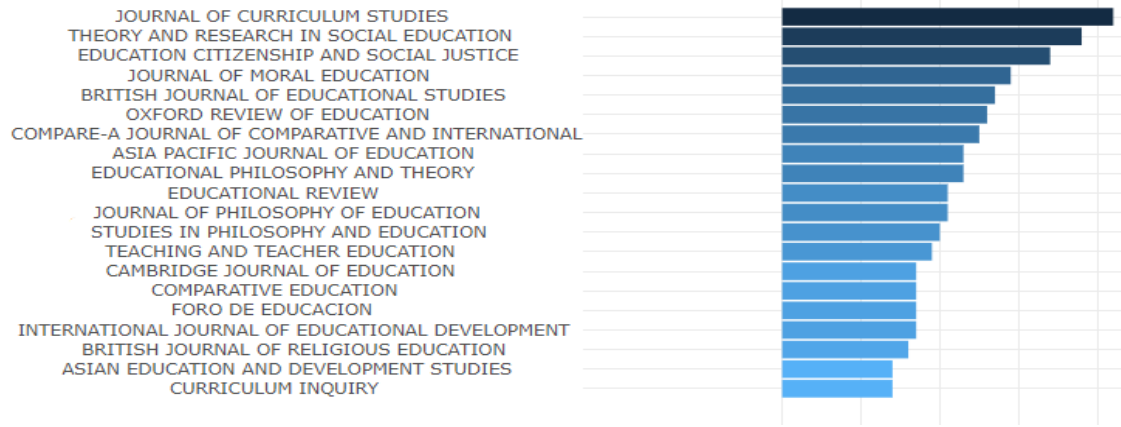
Vatandaşlık eğitimi konusuna yönelik yapılan bibliyometrik analiz sonucunda toplam 1261 makaleye ulaşılmıştır. Yıllara göre yayınlanan makale sayıları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Makale Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Makale Sayısı (f)	Yüzde (%)
1980-1984	23	1.8
1985-1989	0	0.0
1990-1994	11	0.9
1995-1999	33	2.6
2000-2004	48	3.8
2005-2009	120	9.5
2010-2014	201	16.0
2015-2020	825	65.4

Tablo 1 incelendiğinde veri tabanında yer alan makalelerin 1980 yılında yayınlanmaya başladığı, ilgili alanda en fazla makalenin 2015-2020 yılları arasında (f=825) yapıldığı görülmektedir. 2005 yılından sonra yayınlanan makaleler toplam yayınların %90.9’unu oluşturmaktadır. Şekil 2’de bu konuda en fazla makalenin yayımlandığı ilk 20 dergi gösterilmektedir.

Şekil 2. Konu alanına yönelik en çok yayın yapan dergiler

“Citizenship education or civic education” anahtar kavramları taratılarak bulunan makalelerin 304 farklı dergide yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu konudaki makalelerin en fazla yayımlandığı ilk üç dergi olarak, “Journal of Curriculum Studies”, “Theory and Research in Social Education” ve “Education Citizenship and Social Justice” olduğu görülmektedir. Tablo 2’de konu alanıyla ilgili olarak en fazla makale yazan yazarlar yer almaktadır.

Tablo 2.

Konu Alanına Yönelik En Çok Yayın Yapan Yazarlar

Yazar	Makale Sayısı (f)	Yazar	Makale Sayısı (f)
1.Davies I.	14	11.Dijkstra A.B.	7
2.Kennedy K.J.	12	12.Ho L.C.	6
3.Sim J.B.Y.	11	13.Keating A.	6
4.Osler A.	10	14.Rubin B.C.	6
5.Yemini M.	9	15.Torney-Purta J.	6
6.Law W.W	8	16.Abs H.J	5
7.Peterson A.	8	17.Akar B.	5
8.Veugelers W.	8	18.Ersoy A.F.	5
9.Waghid Y.	8	19.Jackson L.	5
10.Davids N.	7	20.Kahne J.	5

Konu alanıyla ilişkili işbirlikli ya da bireysel olarak toplam 1843 yazarın vatandaşlık eğitimi üzerine makale yazdığı tespit edilmiştir. Yazar başına düşen makale sayısına bakıldığında oranın 0.684, makale başına düşen yazar sayısına bakıldığında ise 1.46 olduğu tespit edilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde bu konuda en fazla makale yazan ilk üç yazarın Ian Davies (f = 14), Kerry John Kennedy (f=12) ve Jasmine B-Y Sim (f=11) olduğu görülmektedir. Araştırmacılarından ilki Birleşik Krallık’ta York Üniversitesinde, ikincisi Hong Kong’da yer alan Hong Kong Eğitim Üniversitesinde, üçüncüsü ise Singapur’da bulunan Nanyang Teknoloji Üniversitesinde

görev yapmaktadır. h-İndeksleri sırlamasında ilk 20 sıraya giren ve araştırmalarını Türkiye’de gerçekleştiren tek araştırmacı ise Eskişehir Anadolu Üniversitesi’nden Arife Fiğen Ersoy’dur. Vatandaşlık eğitimiyle ilgili makale yayımlayan araştırmacıların bu alana yönelik makalelerinin h-İndeksleri, bu makalelerinin toplam alıntı sayıları ve vatandaşlık eğitimi alanında makale yayına başlama yıllarına ilişkin bilgiler Tablo 3’te yer almaktadır.

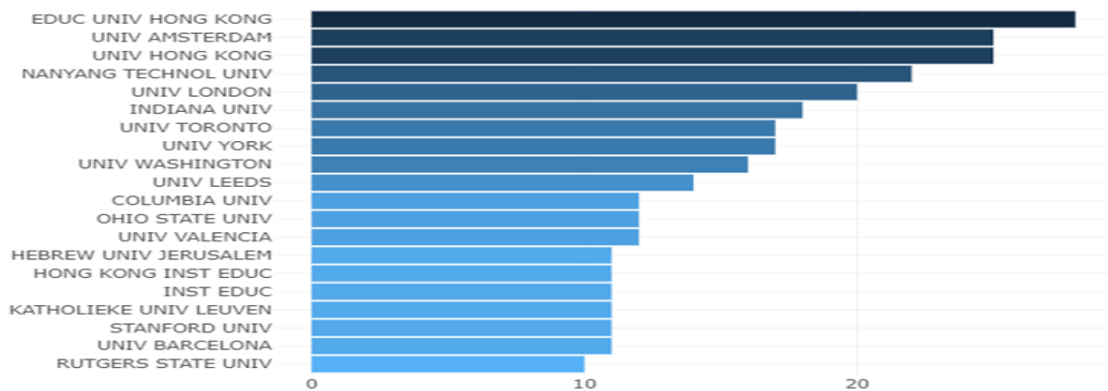
Tablo 3.

Yazarların Konu Alanına İlişkin h-İndeksleri ve Toplam Alıntı Sayısına İlişkin Bilgiler

Sıra/Yazar	h-index	Toplam atf	Makale Sayısı	Yayına Başlama Yılı
1.Davies I.	7	269	14	2001
2.Osler A.	7	410	10	2001
3.Sim J.B.Y.	5	63	11	2008
4.Yemini M.	5	91	9	2016
5.Veugelers W.	5	35	8	2011
6.Waghid Y.	5	50	8	2009
7.Keating A.	5	88	6	2009
8.Kahne J.	5	854	5	2004
9.Pike M.	5	89	5	2007
10.Print M..	5	101	5	2007
11.Kennedy K.J.	4	80	12	2007
12.Law W.W	4	101	8	2004
13.Peterson A.	4	47	8	2009
14.Rubin B.C.	4	168	6	2007
15.Torney-Purta J.	4	41	6	2001
16.Reichert F.	4	32	5	2016
17.Zembylas M.	4	27	5	2012
18.Goren H.	4	73	4	2016
19.Ortloff D.H.	4	82	4	2009
20.Starkey H.	4	288	4	2001

Tablo 3 vatandaşlık eğitimi alanında makale yayımlayan ve bu alandaki makalelerinin h-İndekslerine göre sıralanmış ilk 20 yazarı göstermektedir. h-İndeksi, araştırmacıların yapmış oldukları bilimsel çalışmalarının kalitesinin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır. h-İndeksi bir araştırmacının h adet makalesinden her birisi en az h kadar atf almışsa ve diğer makaleleri de en fazla h sayıda atf almışsa bu araştırmacının indeks değerini ifade etmektedir (Hirsch, 2005, s. 16569). Tabloda vatandaşlık eğitime yönelik araştırma yapan yazarlar içinde bu alanda en yüksek h-İndeksli 20 yazardan en erken üretime başlayan yazarların 2001 yılı ile Ian Davies, Audrey Osler ve Hugh Starkey olduğu görülmektedir. İlk iki sırada yer alan Ian Davies ve Audrey Osler, on beşinci sırada yer alan Judith Torney-Purta ve yirminci sırada yer alan Hugh Starkey’in ilk yirmi yazar içinde konu alanına yönelik daha kıdemli araştırmacılar olduğu ifade edilebilir. h-İndeksi sırlamasında ilk 20 yazar içinde en geç üretime başlayan yazarların ise 2016 yılıyla Miri Yemini ve Heela Goren olduğu görülmektedir. Bu iki yazarın diğer yazarlara oranla daha geç yıllarda yayın yaparak h-index listesinde ön sıralarda olmaları, çalışma konularının ilgi gördüğü şeklinde yorumlanabilir. Bu iki yazarın makaleleri incelendiğinde araştırmaların küresel vatandaşlık odağında gerçekleştirildiği görülmektedir (Goren & Yemini, 2017a, 2017b; Goren vd., 2018). Bu bulgular, vatandaşlık eğitimi araştırmaları içinde küresel vatandaşlık konusunun son yıllarda ilgi gördüğü şeklinde ifade edilebilir.

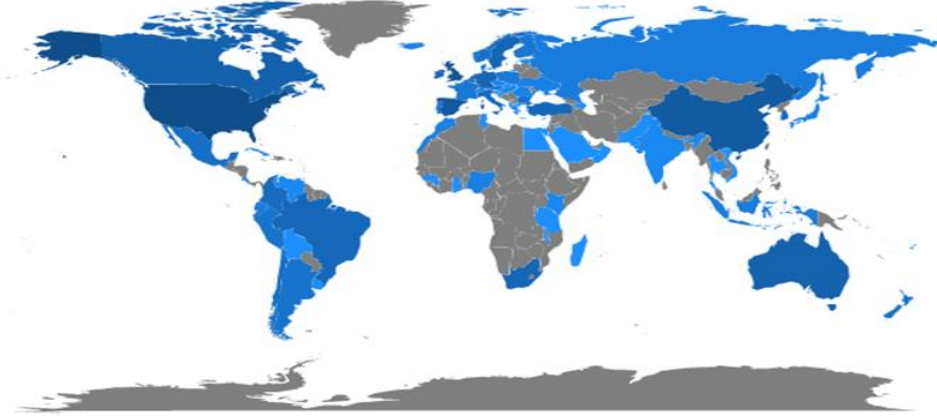
şekil 3’te vatandaşlık eğitime yönelik en çok makalenin üretildiği 20 üniversite yer almaktadır.

şekil 3. Konu alanıyla en çok ilgilenen üniversiteler

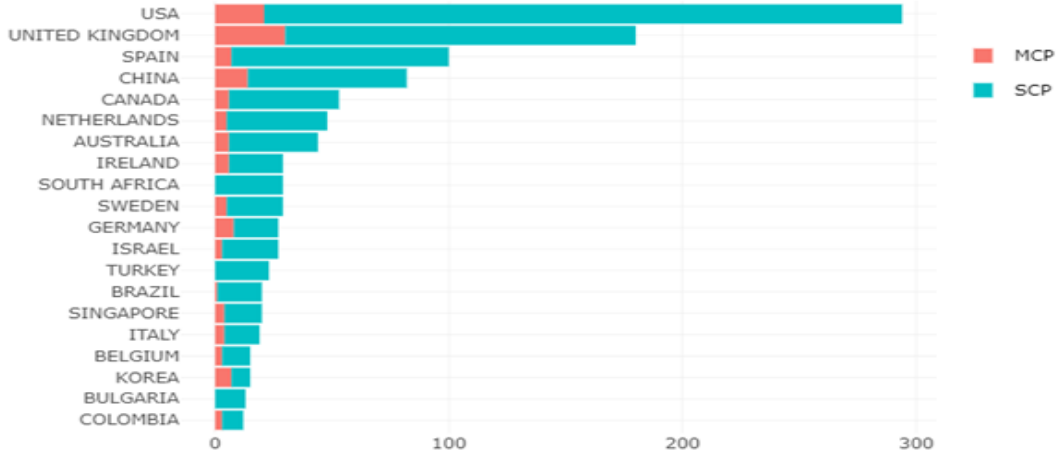
Vatandaşlık eğitimi araştırmalarına en çok ilgi gösteren üniversiteler incelendiğinde ilk sırada Hong Kong Eğitim Üniversitesi, ikinci sıradaki Amsterdam Üniversitesi ve üçüncü sırada ise Hong Kong Üniversitesi yer almaktadır.

Vatandaşlık eğitimi araştırmalarına ağırlık veren araştırmacıların ülkeleri Şekil 4'teki haritada yer almaktadır. Haritadaki renkler ülkelerdeki araştırmacıların makale sayısını temsil etmektedir. Renk koyu maviden açık maviye doğru gittikçe yapılan makale sayısının azaldığı anlaşılmaktadır. Gri renkli olan ülkelerde ise WoS veri tabanında taranan herhangi bir makale bulunmamaktadır.

Şekil 4. Ülkelerin bilimsel üretkenliği

Haritanın nicel veri kısmı incelendiğinde 474 araştırma ile ABD, 256 araştırma ile Birleşik Krallık ve 157 araştırma ile İspanya ilk üç sırada yer almaktadır. Haritada Afrika kıtasının büyük bir kısmı ve Asya'nın iç kesimlerinde gri renkli alanın oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu alanlarda vatandaşlık eğitimine yönelik yayımlanan makalelerin sınırlı sayıda olduğu ya da farklı bir veri tabanında tarandığı yorumu yapılabilir. Şekil 5'te makalelerdeki sorumlu yazarların ülkeleri ve iş birliği oranları görülmektedir.

Şekil 5. Sorumlu yazarların ülkeleri ve makale sayısı

WoS veri tabanında vatandaşlık eğitimi üzerine yapılan 1261 dergi makalesinin 536'sının tekli çalışma olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda yazarların tekli çalışmaya oranla işbirlikli çalışmalara eğilimlerinin daha fazla olduğu ifade edilebilir. Şekil 5'teki SCP (Single Country Publications) olarak adlandırılan bölüm aynı ülkedeki araştırmacıların yaptıkları yayın sayısını, MCP (Multiple Country Publications) olarak adlandırılan bölüm ise birden fazla ülkedeki araştırmacıların birlikte yaptıkları yayınları göstermektedir.

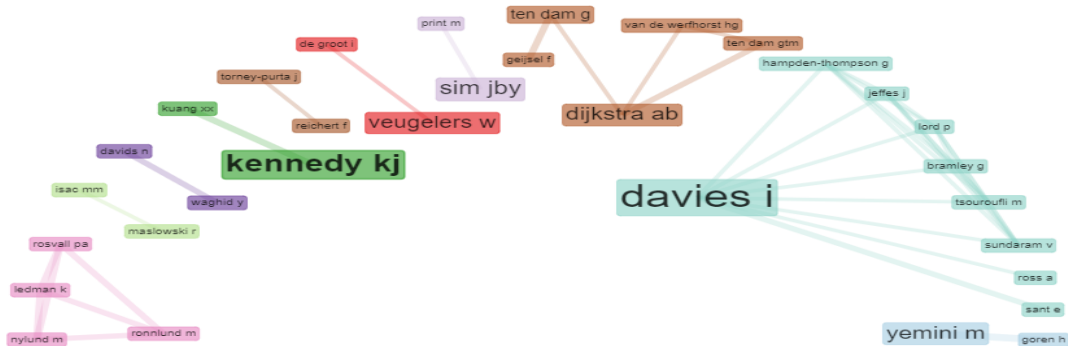
Tablo 4'te konu ile ilgili makale yayımında ilk 20 sırada yer alan ülkeler ve işbirliği oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.*Sorumlu Yazarların Ülkeleri, Makale Sayısı ve SCP-MCP Oranları*

Sıra/Ülke	Makale	SCP	MCP	MCP Oran
ABD	294	273	21	0,07
Birleşik Krallık	180	150	30	0,16
İspanya	100	93	7	0,07
Çin	82	68	14	0,17
Kanada	53	47	6	0,11
Hollanda	48	43	5	0,10
Avustralya	44	38	6	0,13
İrlanda	29	23	6	0,20
Güney Afrika	29	29	0	0,00
İsveç	29	24	5	0,17
Almanya	27	19	8	0,29
İsrail	27	24	3	0,11
Türkiye	23	23	0	0,00
Brezilya	20	19	1	0,05
Singapur	20	16	4	0,20
İtalya	19	15	4	0,21
Belçika	15	12	3	0,20
Kuzey Kore	15	8	7	0,46
Bulgaristan	13	13	0	0,00
Kolombiya	12	9	3	0,25

Tablo 4 incelendiğinde toplam 294 makaleyle ABD (SCP:273, MCP:21), 180 makaleyle Birleşik Krallık (SCP:150, MCP:30) ve 100 makaleyle İspanya'nın (SCP:93, MCP:7) ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir. ABD makale sayısında ilk sırada yer almasına rağmen, 20 ülke arasında en düşük MCP oranına sahip ülkelerden birisidir. ABD ve Birleşik Krallık ülkelerinin işbirlikli çalışma sayısı bakımından ön sıralarda yer alması ve MCP oranlarının düşük olmasının nedeni toplam üretim miktarıyla ilgili olabilir. ABD'li araştırmacıların ülke içi üretkenlik bazında çoğunlukla aynı ülkedeki meslektaşlarıyla yayın yaptıkları dikkati çekmektedir. MCP oranı düşük diğer ülkeler Brezilya, İspanya, Kanada ve Avustralya'dır. Kore 20 ülke içerisinde üretkenlik açısından 18. sırada yer almakta fakat MCP oranı (0,46) en yüksek ülke olarak dikkat çekmektedir. MCP oranı yüksek diğer ülkeler ise Almanya ve Kolombiya'dır. Bu durum WoS veri tabanında Kuzey Kore, Almanya ve Kolombiya'daki araştırmacıların uluslararası işbirlikçi çalışmalara daha açık olduklarını göstermektedir. Konu alanına göre ilk 20 sırada yer alan ülkeler içerisinde MCP oranına sahip olmayan ülkeler ise Güney Afrika, Bulgaristan ve Türkiye'dir. Bu durum ise bu ülkelerdeki araştırmacıların uluslararası işbirlikçi çalışmalara kapalı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

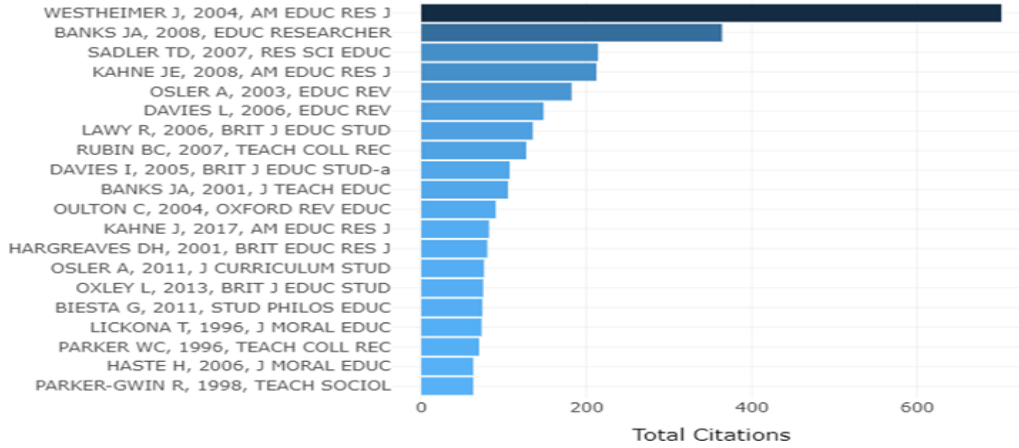
Şekil 6'da vatandaşlık eğitimine yönelik araştırma yapan yazarların iş birliği ağı yer almaktadır.

Şekil 6. Yazarların iş birliği ağı

Şekil 6 incelendiğinde konu alanına yönelik en fazla işbirliğine giden ve etkisi geniş olan yazarın Ian Davies olduğu görülmektedir. Ian Davies'in vatandaşlık eğitimi üzerine araştırma yapan yazarlar içinde popüler olduğu ve çalışma ağının geniş olduğu ifade edilebilir. Diğer iş birliğine giden yazarlar ise Anne Bert Dijkstra, Kerry J. Kennedy, Maria Rönnlund, Wiel Veugelers ve Jasmine B. Y. Sim'dir. Konu alanına yönelik araştırma yapan yazarlar arasında diğer yazarlara oranla daha geç yıllarda makale yayımlamaya başlayan Miri Yemini ve Heela Goren'in ise kendi aralarında iş birliğine giderek araştırma gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Şekil 7’de WoS veri tabanında vatandaşlık eğitimine dair gerçekleştirilen araştırmalar içinde en fazla atıf alan ilk 20 makale yer almaktadır.

Şekil 7. En fazla atıf alan çalışmalar

Şekil 7’de “citizenship education”/“civic education” anahtar kelimeleriyle ilgili konu alanına yönelik WoS’ta küresel bazda en fazla atıf yapılan çalışmalar yer almaktadır. Grafik incelendiğinde 702 atıfıla Joel Westheimer’in Joseph Kahne ile birlikte gerçekleştirdiği, iyi vatandaşlığın ne olduğu ve nasıl fayda sağladığı çerçevesini ortaya koyan “What Kind of Citizen? The Politics of Educating for Democracy” adlı makale ilk sırada yer almaktadır (Westheimer & Kahne, 2004). Toplam 364 atıfıla James A. Banks’ın grup hakları üzerine gerçekleştirdiği “Diversity, Group Identity, and Citizenship Education in a Global Age” adlı makalesinin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Troy D. Sadler’in Sasha A. Barab ve Brianna Scott ile birlikte gerçekleştirdiği “What Do Students Gain by Engaging in Socioscientific Inquiry?” adlı makalesi 214 atıfıla üçüncü sırada, Joseph E. Kahne’nin Mills College’de ve Susan E. Spote ile birlikte gerçekleştirdiği “Developing Citizens: The Impact of Civic Learning Opportunities on Students’ Commitment to Civic Participation” adlı makalesi 212 atıfıla 4.sırada, Audrey Osler ve Hugh Starkey’in birlikte gerçekleştirdikleri “Learning for Cosmopolitan Citizenship: theoretical debates and young people’s experiences” adlı makale ise 182 atıfıla 5. sırada yer almaktadır. İlk 20 makale içinde diğerlerine oranla daha geç yılda yapılarak listede ön sıralara tırmanan makale ise Joseph Kahne ve Benjamin Bowyer’in “Educating for Democracy in a Partisan Age: Confronting the Challenges of Motivated Reasoning and Misinformation” adlı çalışmasıdır. Bu araştırma tartışmalı konularda gençlerin yargılarını belirlemek üzere yapılmış olup; medya okuryazarlığı ve dijital medya gibi anahtar kelimeler içerdiği görülmektedir (Kahne & Bowyer, 2017). Bu bulgu, 21. yüzyılda dijital ortamların insan hayatına etkisinin fazla olması ve giderek bu ortamların etkin kullanımının artışıyla ilgili olabilir.

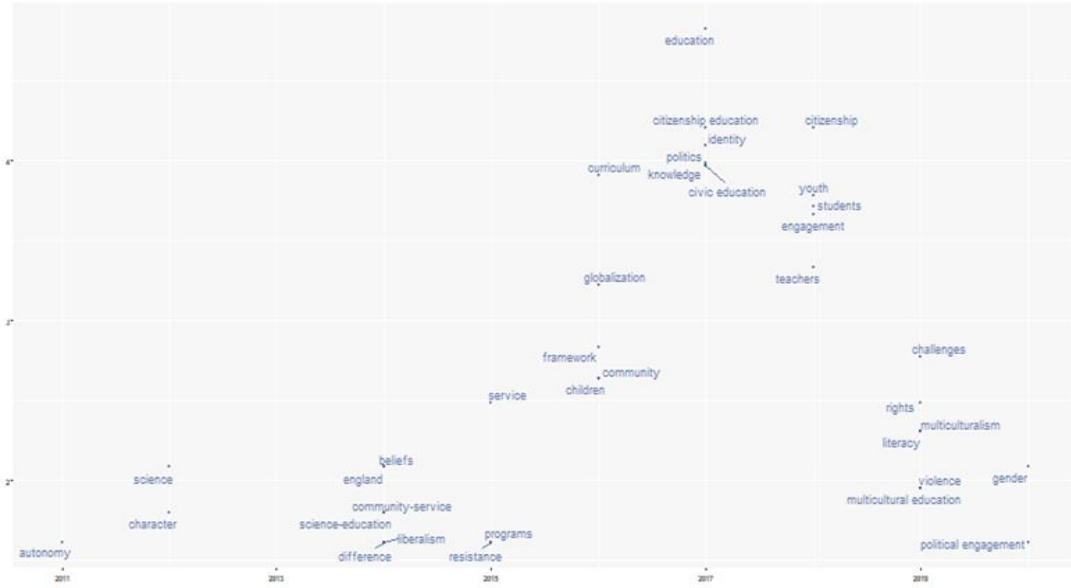
Şekil 8’de vatandaşlık eğitimi makalelerinde kullanılan anahtar kelimelere yönelik kelime bulutu yer almaktadır.

Şekil 8. Kelime bulutu (Word clouds)

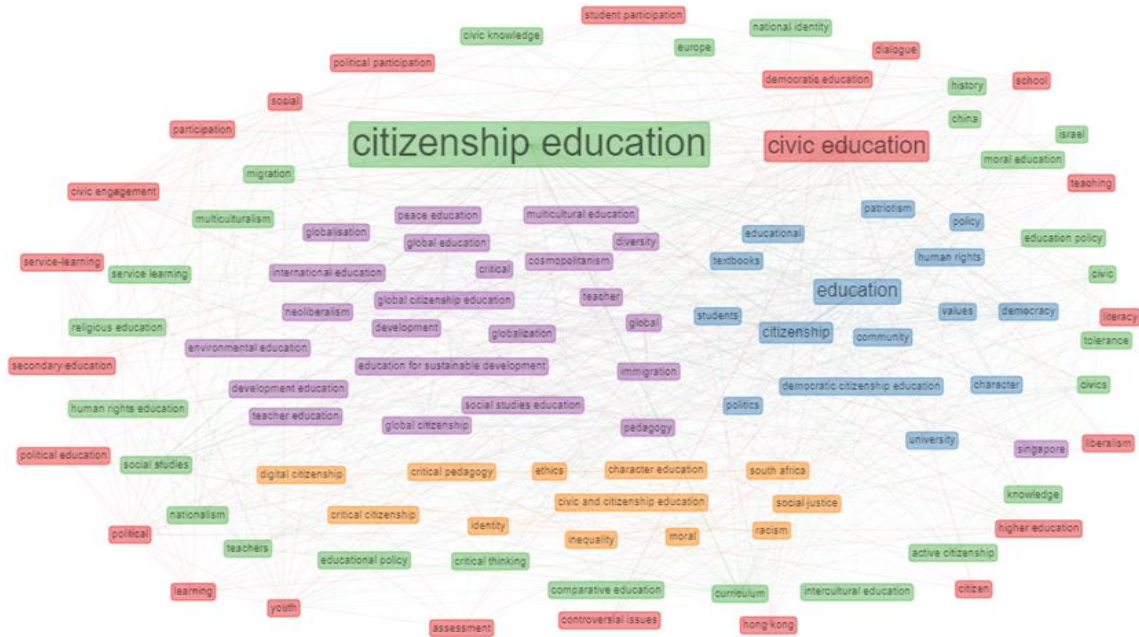
Metin madenciliği yöntemlerinden birisi olan kelime bulutu bir metinde ya da paragrafta en çok kullanılan kelimeleri göstermektedir. Merkezde bulunan anahtar kelime konu alanına özgü en fazla kullanılan kelimeyi göstermektedir. Kelimelerin boyutu ise konu alanına yönelik gerçekleştirilen araştırmalardaki anahtar kelimelerin kullanım sıklığına işaret etmektedir. Kelime boyutunun küçük olması o kelimenin daha az kullanıldığını ifade etmektedir. Şekil 8 incelendiğinde en çok kullanılan anahtar kelimelerin; eğitim (f=125),

vatandaşlık eğitimi (f=67), vatandaşlık (f=67), kimlik (f=60), politika (f=54), yurttaşlık eğitimi (f=53), bilgi (f=53), demokrasi (f=52), müfredat (f=50), genç (f=44), farklılık (f=41) ve katılım (f=31) olduğu görülmektedir. Bu bulgular vatandaşlık eğitimine yönelik gerçekleştirilen araştırmaların demokrasi, kimlik, farklılık, katılım gibi siyasi kavramlar odağında toplandığı şeklinde yorumlanabilir. Bulgular diğer yandan eğitim, öğretim programlarının da çalışmalarda önemli bir yerinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. WoS'ta vatandaşlık eğitimi üzerine yazılan dergi makalelerinin son 10 yılda hangi anahtar kelimeler etrafında kümelendiğini gösteren “Trend Topics” Şekil 9’da yer almaktadır.

Şekil 9. Güncel konular (Trend topics)

Bibliyometrik araştırmalarda en önemli veri analizlerinden biri de bir konu alanına yönelik gerçekleştirilen araştırmaların güncel eğilimleridir. WoS'ta vatandaşlık eğitimi üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda son yıllarda ortaya çıkan konu başlıkları incelendiğinde 2017 yılında kimlik, bilgi ve politikalar odağında, 2018 yılında katılım, gençler, öğrenciler ve öğretmenler odağında, 2019 yılında hak, şiddet, çok kültürlü eğitim ve okuryazarlık gibi konuların odağında, 2020 yılında ise cinsiyet ve politik katılım gibi konuların odağında gerçekleştirildiği ifade edilebilir. WoS'ta bulunan vatandaşlık eğitimi araştırma makalelerinin temalara göre ayrıldığını gösteren “Tematik Ağ” Şekil 10’da yer almaktadır.

Şekil 10. Tematik ağ

Tematik ağ haritası, aldığı renklere göre anahtar kelimelerin taramanın yapıldığı konu alanında ortaya çıkardığı temaları göstermektedir. Yeşil, kırmızı ve mavi renkler temel temaları göstermektedir. Mor renkli olan tema ise yoğun bir şekilde çalışılan temayı ifade etmektedir. Sarı renkler ise vatandaşlık eğitimi araştırmalarında son yıllarda yoğun ilgi duyulan temaları ifade etmektedir. Harflerin büyüklüğü konu alanına temel teşkil eden anahtar kelimeler iken; harflerin küçüklüğü ise araştırmacıların temel anahtar kelimelerle birlikte kullandığı anahtar kelimeleri göstermektedir. Şekil 10 incelendiğine temel temaların, vatandaşlık eğitimi, yurttaşlık eğitimi ve eğitim olduğu görülmektedir. Yoğun çalışılan konu alanı olarak ise küresel vatandaşlık, küresel eğitim ve küresel vatandaşlık eğitimi dikkat çekmektedir. Son yıllarda yoğun ilgi gören anahtar kelimeler incelendiğinde dijital vatandaşlık, eleştirel vatandaşlık, kimlik, eleştirel pedagoji, ırkçılık ve adaletsizlik gibi anahtar kelimeler dikkat çekmektedir. Bu bulgular, küreselleşmenin ve teknolojinin toplum yaşamına etkisinin artmasının sonucunda araştırmalara da yansdığı şeklinde ifade edilebilir. Diğer yandan dijital vatandaşlığın son yıllarda ilgi görmesinde 2019 yılında tüm dünyayı etkisi altına alın COVID-19 salgınının da etkisi olduğu ifade edilebilir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada uluslararası yayınlara ve atıf indekslerine ulaşım sağlayan WoS veri tabanında “citizenship education” ve “civic education” anahtar kavramları kullanılarak tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda toplam 2122 çalışmaya ulaşılmıştır. Makale ve zaman aralığı kısıtlamaları yapılarak toplam 1261 makale üzerinde R-Studio programı kullanılarak bibliyometrik analiz yapılmıştır. Makalelerin yıllara göre dağılımına, bu konuda en çok makale yayımlayan dergilere, en çok yayın yapan yazarlara, yazarların konu alanıyla ilgili olan h indeksine, ülkelerin bilimsel üretkenliğine, en çok atıf yapılan makalelere, metin madenciliği yöntemlerinden olan kelime bulutu yapısına, güncel konu başlıklarına ve tematik ağlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre veri tabanında yer alan en eski makalenin 1980 yılında yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu makale Mary A. Hepburn’un “The Social Studies” dergisinde yayımlanan “Improving Citizenship Education” adlı çalışmasıdır. Hepburn (1980), bu çalışmasında öğrencilerin vatandaşlık veya siyasi farkındalığına katkıda bulunan ve onları demokratik vatandaşlığın sorumluluklarına hazırlayan sosyal bilimler eğitiminin bileşenlerini geliştirmeyi amaçlayan bir müfredat projesi geliştirmeyi amaçlamıştır. WoS’ta vatandaşlık eğitimi konu alanına yönelik gerçekleştirilen araştırmaların %90’ının 2005-2020 yılları arasında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Araştırmaların %50’sinden fazlası ise 2015-2020 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu sonuç, vatandaşlık eğitimi araştırmalarına ilginin giderek arttığını ve bu ilginin yayın sayılarına da yansığını göstermektedir.

WoS veri tabanında vatandaşlık eğitimi makalelerinin yayımlandığı 304 farklı dergi yer almaktadır. Konu alanına yönelik en fazla makale yayımlayan ilk üç derginin sırasıyla; “Journal of Curriculum Studies”, “Theory and Research in Social Education” ve “Education Citizenship and Social Justice” olduğu tespit edilmiştir. İlk ve ikinci sıradaki dergilerin, Social Sciences Citation Index (SSCI)’de taranan dergiler olduğu, üçüncü sıradaki derginin ise Emerging Sources Citation Index (ESCI)’de tarandığı tespit edilmiştir. Konu alanına yönelik en fazla makale yayımlayan araştırmacıların Ian Davies (f = 14), Kerry John Kennedy (f =12) ve Sim Boon Yee Jasmine (f=11) olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacıların ilki Birleşik Krallık’ta York Üniversitesinde, ikincisi Hong Kong’da yer alan Hong Kong Eğitim Üniversitesinde, üçüncüsü ise Singapur’da bulunan Nanyang Teknoloji Üniversitesinde görev yapmaktadır. Konu alanına en çok ilgi gösteren ilk üç üniversite ise Hong Kong Eğitim Üniversitesi, Amsterdam Üniversitesi ve Hong Kong Üniversitesi’dir. Bu sonuçlar araştırma yapmak için yurt dışına gitmeyi planlayan Türk araştırmacılara ülke, üniversite ve araştırmacı ortak seçiminde yol gösterebilir.

Konu alanına yönelik en çok makale yayımlayan yazar Ian Davies’in aynı zamanda en geniş işbirliği ağına sahip olan yazar olduğu tespit edilmiştir. Ian Davies’in araştırmaları incelendiğinde birçok ülkeden birçok araştırmacıyla işbirliğine gittiği görülmektedir (Davies & Chong, 2015; Davies vd., 2004; Davies vd., 2005). Konu alanına yönelik gerçekleştirilen araştırmalarda en çok tercih edilen anahtar kelimeler incelendiğinde, temel konu alanı olan eğitim ve vatandaşlık eğitimi gibi anahtar kelimelerin haricinde kimlik, politika, farklılık, demokrasi, katılım gibi anahtar kelimelerin sık kullanıldığı görülmektedir.

Vatandaşlık eğitimine yönelik WoS’ta taranan dergi makaleleri sınırlamasıyla ülkelerin bilimsel üretkenlikleri incelendiğinde ABD, Birleşik Krallık, İspanya, Kanada ve Çin’in diğer ülkelere oranla daha fazla üretkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye ise ilk 20 sıralama içinde 13. sırada bulunmaktadır. WoS’ta Türkiye’den vatandaşlık eğitimi üzerine araştırma yapan araştırmacılar içinde konu alanına yönelik en yüksek h-indeksli yazar Eskişehir Anadolu Üniversitesinden Arife Figen Ersoy’dur. Ersoy’un araştırmaları incelendiğinde tartışmalı konular (Ersoy, 2010), evde ve okulda çocuk hakları eğitimi (Ersoy, 2012), sosyal bilgiler dersinde aktif ve demokratik vatandaşlık eğitimindeki zorluklar (Ersoy, 2014) gibi konu alanlarını çalıştığı tespit edilmiştir. Araştırmacının yıllar boyunca belirli bir konu alanına odaklanması ve o konunun çeşitli boyutlarını ele alması, alanyazında ön sıralarda olmasını sağlamaktadır.

Vatandaşlık eğitimine yönelik gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde son yıllarda en fazla ilgi gören konular arasında dijital medya, medya okuryazarlığı, küresel vatandaşlık eğitimi, kimlik, eleştirel vatandaşlık konularının yer aldığı görülmektedir (Almenara vd., 2019; Gleason & Von Gillern, 2018; Goren & Yemini, 2017a; Kahne & Bowyer, 2017; Lizárraga vd., 2020). Bu araştırmalar, 21. yüzyılda dünyanın evrildiğı yön hakkında bizlere ipucu vermektedir. Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkarak tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19'un da vatandaşlık eğitimi araştırmalarına etkisinden söz edilebilir. Nitekim bu salgın sürecinde pek çok ülkede yüz yüze eğitim gerçekleştirilememiş, uzaktan eğitim uygulamaları eğitim sistemlerinin en önemli bileşeni hâline gelmiştir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçların vatandaşlık eğitimi araştırmacıları için bir yol gösterici olduğu düşünülmektedir. Araştırmada konu alanındaki yetkin isimlerin, etkili kaynakların, güncel eğilimlerin ve ülkelerin, kurumların üretkenliğinin genel çerçevesi ortaya konulmuştur.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

- 1- Vatandaşlık eğitimi araştırması planlayan araştırmacılar, bu araştırmanın sonucu doğrultusunda araştırmalarını yayımlayabilecekleri uluslararası etkili dergileri değerlendirebilirler.
- 2- Bu araştırmada vatandaşlık eğitimi üzerine yazılan makalelerin analizi yapılmıştır. Araştırmacılar farklı doküman türlerini ele alabilecek araştırmalar tasarlayabilirler.
- 3- Bu araştırmada istatistiksel analizler için R Studio programından yararlanılmıştır. R Studio programı WoS ve Scopus veri tabanı ile uyumlu bir şekilde çalışmaktadır. Bu araştırmada veri tabanı olarak WoS tercih edilmiştir. Diğer veri tabanı olan Scopus'daki araştırmalar da incelenebilir. Ek olarak CiteSpace ve Vosviewer gibi programlardan da yararlanılarak farklı bibliyometrik analiz araştırmaları gerçekleştirilebilir.
- 4- Vatandaşlık eğitimi araştırması planlarken yurt dışındaki araştırmacılarla iş birliğine gitmeyi düşünen araştırmacılar için, araştırmanın sonuçlarına göre en etkili isimler ve iş birliği durumlarını, en üretken üniversiteleri ve ülkeleri inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
- Balbağ, N. L. & Türkcen, B. (2017). İlkokul 4. sınıf öğrenci ve öğretmenlerinin küresel vatandaşlık algıları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(2), 216–216. <https://doi.org/10.17569/tojqi.270274>
- Barbalet, J. M. (1988). *Citizenship*. University of Minnesota.
- Bellamy, R. (2008). *Citizenship a very short introduction*. Oxford University.
- Bektaş, Ö. & Zabun, E. (2019). Vatandaşlık eğitiminde değerler karşılaştırması; Türkiye ve Fransa. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 247–289. <https://doi.org/10.34234/ded.512221>
- Bıçak, İ. & Ereş, F. (2018). Öğretmenlerin vatandaşlık eğitimi ve vatandaşlık eğitimi sürecine yönelik görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 257–279. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/611156>
- Cabero-Almenara, J., Torres-Barzabal, L., & Hermosilla-Rodríguez, J. M. (2019). ICT and the creation of critical digital citizenship. *Education in the Knowledge Society*, 20, 1-10. https://doi.org/10.14201/eks2019_20_a22
- Cogan, J. J., & Derricott, R. (1998). *Citizenship for the 21st century an international perspective on education*. Routledge.
- Davies, I., & Chong, E. K. M. (2016). Current challenges for citizenship education in England. *Asian Education and Development Studies*, 5(1), 20–36. <https://doi.org/10.1108/AEDS-05-2015-0015>
- Davies, I., Evans, M., & Reid, A. (2005). Globalising citizenship education? A critique of “global education” and “citizenship education”. *British Journal of Educational Studies*, 53(1), 66–89. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8527.2005.00284.x>
- Davies, I., Fülöp, M., Hutchings, M., Ross, A., & Berkics, M. (2004). Citizenship and enterprise: Issues from an investigation of teachers’ perceptions in England and Hungary. *Comparative Education*, 40(3), 363–384. <https://doi.org/10.1080/0305006042000274845>
- Erdoğan, E., & Tonga, D. (2020). Middle school students and digital citizenship: Is technology important for digital citizens in Turkey. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 5(11), 194–227. <https://doi.org/10.35826/ijetsar.41>
- Ersoy, A. F. (2007). *Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin etkili vatandaşlık eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ersoy, A. F. (2010). Social studies teacher candidates’ views on the controversial issues incorporated into their courses in Turkey. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), 323–334. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.09.015>
- Ersoy, A. F. (2012). An area neglected in citizenship education: Children’s rights education at home and at school. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 359–376.
- Ersoy, A. F. (2014). Active and democratic citizenship education and its challenges in social studies classrooms. *Eurasian Journal of Educational Research*, 55, 1–20. <https://doi.org/10.14689/ejer.2014.55.1>
- Ersoy, A. F. (2016). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin algısı. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 17(3), 67–83. <https://doi.org/10.17679/iuefd.17345163>
- Genç, K. & Çelik, H. (2018). Türkiye’deki vatandaşlık eğitiminin branş öğretmenlerinin bakış açılarıyla değerlendirilmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8, 126–138. <https://doi.org/10.19126/suje.356903>
- Gleason, B., & von Gillern, S. (2018). Digital citizenship with social media: Participatory practices of teaching and learning in secondary education. *Educational Technology and Society*, 21(1), 200–212.
- Gömlüksiz, M. N. & Akyıldız, S. (2012). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 196, 69–91. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442221>
- González Lizárraga, G., Ortiz Henderson, G., & López González, R. (2020). Mexican university students: Citizen participation, democracy and digital social networks. *EDMETIC*, 9(2), 70-91. <https://doi.org/10.21071/edmetic.v9i2.12695>
- Goren, H., Maxwell, C., & Yemini, M. (2019). Israeli teachers make sense of global citizenship education in a divided society- religion, marginalisation and economic globalisation. *Comparative Education*, 55(2), 243–263. <https://doi.org/10.1080/03050068.2018.1541660>
- Goren, H., & Yemini, M. (2017a). The global citizenship education gap: Teacher perceptions of the relationship between global citizenship education and students’ socio-economic status. *Teaching and Teacher Education*, 67, 9-22. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.05.009>
- Goren, H., & Yemini, M. (2017b). Obstacles and opportunities for global citizenship education under intractable conflict: The case of Israel. *Compare*, 48(3), 397–413. <https://doi.org/10.1080/03057925.2016.1273096>
- Heater, D. (2004). *A history of education for citizenship*. Routledge.

- Hepburn, M. A. (1980). Improving citizenship education. *The Social Studies*, 71(1), 8–13. <https://doi.org/10.1080/00220973.1944.11019625>
- Hirsch, J. E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *PNAS*, 102(46), 16569–16572. <https://www.pnas.org/content/pnas/102/46/16569.full.pdf>
- Huang, Y. L., Ho, Y. S., & Chuang, K. Y. (2006). Bibliometric analysis of nursing research in Taiwan 1991–2004. *Journal of Nursing Research*, 14(1), 75–81. <https://doi.org/10.1097/01.JNR.0000387564.57188.b4>
- Kahne, J., & Bowyer, B. (2017). Educating for democracy in a partisan age: Confronting the challenges of motivated reasoning and misinformation. *American Educational Research Journal*, 54(1), 3–34. <https://doi.org/10.3102/0002831216679817>
- Kahne, J., & Bowyer, B. (2019). Can media literacy education increase digital engagement in politics? *Learning, Media and Technology*, 44(2), 211–224. <https://doi.org/10.1080/17439884.2019.1601108>
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi “Kavramlar ilkeler ve yöntemler”* (27. baskı). Nobel.
- Keleş, H. & Tonga, D. (2014). Öğrencilerin vatandaşlık bilincini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 61–85.
- King, K. (2019). Education, digital literacy and democracy: The case of Britain's proposed 'exit' from the European Union (Brexit). *Asia Pacific Education Review*, 20(2), 285–294. <https://doi.org/10.1007/s12564-019-09594-0>
- Kennedy, K. J. (2019). *Civic and citizenship education in volatile times: Preparing students for citizenship in the 21st century*. Springer.
- Köksal, H. (2007). İlkçağ'da vatandaşlık eğitimi olarak tarih öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 271–278. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/819255>
- Kuş, Z. (2020). *Türkiye'de ve Dünya'da vatandaşlık eğitimi*. Pegem Akademi.
- Kuş, Z. & Aksu, A. (2017). Vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin inançları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(8), 18–41. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/408559>
- Memişoğlu, H. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre vatandaşlık eğitimi. *Journal of Turkish Studies*, 9(5), 1565–1584. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.6977>
- Merey, Z., Karatekin, K. & Kuş, Z. (2012). İlköğretimde vatandaşlık eğitimi: Karşılaştırmalı kuramsal bir çalışma. *GEFAD*, 32(3), 795–821. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/download/article-file/76932>
- Neto, U. T. (2017). Democracy, social authoritarianism, and the human rights state theory: Towards effective citizenship in Brazil. *International Journal of Human Rights*, 21(3), 289–305. <https://doi.org/10.1080/13642987.2017.1298733>
- Okur Berberoğlu, E., & Berberoğlu, B. (2015). Çanakkale savaşları ve Anzak günü kapsamında Türkiye ve Yeni Zelanda eğitim programlarında 'tarihsel empati ve küresel vatandaşlık kavramlarının karşılaştırması. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 13(18), 657–666. <https://doi.org/10.17518/caty.11649>
- Önal, G., Öztürk, C. & Kenan, S. (2018). Öğretmenlerin gözüyle İngiltere'de vatandaşlık eğitimi. *Eğitim ve Bilim*, 43(196), 243–256. <https://doi.org/10.15390/EB.2018.7060>
- Öztürk, C., İbrahimoğlu, Z. & Yıldırım, G. (2020). *Kuramsal temeller ve güncel tartışmalar ışığında 21.yüzyılda vatandaşlık ve vatandaşlık eğitimi* (2. baskı). Pegem Akademi.
- Osler, A., & Starkey, H. (2005). *Changing citizenship democracy and inclusion in education*. Open University.
- Osmanoğlu, A. E. & Öztürk, C. (2012). Türkiye ve Mısır sosyal bilgiler ders kitaplarında vatandaşlık algısının karşılaştırmalı analizi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(3), 43–62. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/136509-20121124165948-5.-makale.pdf>
- Pais, A., & Costa, M. (2020). An ideology critique of global citizenship education. *Critical Studies in Education*, 61(1), 1–16. <https://doi.org/10.1080/17508487.2017.1318772>
- Pashby, K., da Costa, M., Stein, S., & Andreotti, V. (2020). A meta-review of typologies of global citizenship education. *Comparative Education*, 56(2), 144–164. <https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1723352>
- Şimşek, U., Tıkman F., Yıldırım, E. & Şentürk, M. (2017). Sosyal bilgiler ve sınıf eğitimi öğretmen adaylarının gözünden vatandaşlık eğitimi: Nitel bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 913–925. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/786602>
- Üstel, F. (1999). *Yurttaşlık ve demokrasi*. Dost.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237–269. <https://doi.org/10.3102/00028312041002237>
- Yeşiltaş N. K. & Kaymakçı, S. (2009). John Dewey'in eğitim anlayışı ve sosyal bilgiler eğitimine yönelik bazı örnek uygulamaları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 227–242. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116119>

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

While the individual first receives education in the family, which is the smallest building block of society, in the later years of his/her life, he/she will be subject to a systematic education as a member of the society he/she was born into. Therefore, it can be emphasized that citizenship education has a dynamic structure that continues throughout life, not just as a course in educational institutions. This dynamic structure of citizenship has been handled by many disciplines throughout the ages, and interest in this field continues to diversify in the 21st century.

When current studies are examined, it is seen that dimensions of citizenship education such as digital citizenship, multicultural citizenship, global citizenship are frequently investigated. It is noteworthy that citizenship education has a dynamic structure and different dimensions, and the number of studies on this subject has increased as time passes. The rapid increase in the number of academic publications in a subject area makes it difficult for researchers interested in that subject area to keep up-to-date with the publications. As a matter of fact, it is important to reach scientific researches for researchers, to get to know the pioneering researchers and to examine their studies and to follow up-to-date research in the subject area. Based on this point, the purpose of this study is to reveal the general framework of research articles on citizenship education. In line with this purpose, bibliometric analysis was conducted to introduce the leading researchers in the field of citizenship education and to introduce the publications of these researchers, to present the journals that publish on this subject, to introduce the keywords frequently used in research, to determine the productivity status of the countries and to determine the current trends in the subject area. In the literature, there is no research conducted in this direction on citizenship education, and it is believed that the results of the research can be a guide for researchers who are interested in this subject, can provide a general framework for educators who are interested in the subject area, and will make an important contribution to the literature in this aspect.

2. METHOD

This research has been carried out in descriptive scanning model. Screening study is expressed as a research model that aims to describe a past or ongoing situation as it exists. In this research approach, the situation, person, event or object that is subject to the research is examined without the aim of affecting them in their own conditions (Karasar, 2014). In this study, the bibliometric properties of the articles published in journals publishing educational research were determined by using the keywords "citizenship education" or "civic education" in the Web of Science Core Collection database. Bibliometric research is carried out in order to identify the most productive academics, institutions or countries, and present the "big picture", to identify new information, conceptual developments, data volume, citation network, trends of researchers over time, themes studied, changes in the borders of disciplines (Aria & Cuccurullo, 2017).

The study material of the study consists of articles in the field of education related to the key concepts "citizenship education" and "civic education" published in different journals between 1980-2020 in the database of WoS. In the database search, genres such as books, book chapters, symposium papers related to the subject area were not included in the analysis. Analyzes for the purpose were made only on article studies. Since the year 2021 is not yet completed, it will affect the analysis and make interpretation difficult, so studies related to this year were not included in the research. In the research, a search was made with the keywords "citizenship education" and "civic education" and a total of 1607 studies were reached in the database in the fields of educational research and educational sciences disciplines. In the context of the purpose of the research, when the limitations of the document type and time intervals were made, a total of 1261 articles were reached. These 1261 journal articles constitute the study material of the research.

The R-Studio program was used to obtain the findings of the articles scanned within the scope of the research. The R environment provides many packages used for bibliometric analysis through its official repository, <https://cran.r-project.org/>. These package programs used in bibliometry are very useful for quantitative research (Aria & Cuccurullo, 2017). The data file of the research is obtained by selecting export, other file formats, records from (1-500), record content (Full Record and Cited References) options respectively. In the study, since the data file contains 1607 documents after the "article" limitation and the system can download up to 500 studies, the "plain text" option was selected, and the documents between 1-500, 501-1000, 1001-1500 and 1501-1607 were downloaded as plain text and these were combined into a single plain text file. Later, the "bibliometrix" package was downloaded and activated through the R-Studio program. The downloaded "bibliometrix" package has been run. The R-Studio program then redirected its online interface to a bibliometry analysis page. R-Studio offers the user the opportunity to make extra limitations on the data taken from the database. At this stage, "article; book "; "article; book chapter "and" article; "proceedings paper" types of

documents were not included in the data set, and the research was conducted over a total of 1261 journal articles. Analyzes were carried out by loading the "plain text" file taken from the database into the data section of the biblioshiny interface directed by R Studio.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

It is seen that the articles in the Web of Science database started to be published in 1980, and the most articles in the relevant field were published between 2015-2020 ($f = 825$). Articles published after 2005 constitute 90.9% of the total publications. It was determined that citizenship education articles in the Web of Science database were published in 304 different journals. It is seen that the first three journals in which the articles on this subject are published most are "Journal of Curriculum Studies", "Theory and Research in Social Education" and "Education Citizenship and Social Justice". Table 2 includes the authors who wrote the most articles related to the subject area. It has been determined that a total of 1843 authors have written articles on citizenship education, either collaboratively or individually, related to the subject area. It is seen that the first three authors who wrote the most articles on this subject were Ian Davies ($f = 14$), Kerry John Kennedy ($f = 12$) and Jasmine B - Y Sim ($f = 11$). The first of the researchers works at York University in the UK, the second at the Hong Kong Education University in Hong Kong, and the third at the Nanyang Technology University in Singapore. It was determined that Ian Davies and Audrey Osler, who published articles in the field of citizenship education and when ranked according to h-indexes of their articles in this field, took the first two places.

When the most productive countries in citizenship education studies are examined, the USA with 474 studies, the United Kingdom with 256 studies and Spain with 157 studies are in the top three. In the Web of Science database, 536 of 1261 journal articles on citizenship education were found to be single studies. In this case, it can be stated that the authors are more inclined towards collaborative work than single work. In the country basis WoS database, it was determined that researchers in North Korea, in Germany and Colombia are more open to international collaborative study, and researchers in countries such as South Africa, Bulgaria and Turkey do not prefer cooperation. When examined on the basis of researcher, it can be stated that Ian Davies is popular among the authors who do research on citizenship education and his work network is wide. Other collaborative authors are Anne Bert Dijkstra, Kerry J. Kennedy, Maria Römlund, Wiel Veugelers and Jasmine B. Y. Sim. It is seen that Miri Yemini and Heela Goren, who started to publish articles later than other authors among the authors doing research on the subject area, collaborated with each other and carried out research.

When the articles scanned in WoS in citizenship education researches and the keywords that have attracted great interest in recent years are examined, keywords such as digital citizenship, critical citizenship, identity, critical pedagogy, racism and injustice draw attention. These findings can be expressed as they reflected in research as a result of globalization and the increase in the impact of technology on social life. On the other hand, it can be stated that the COVID-19 pandemic, which has affected the whole world in 2019, has also affected the interest of digital citizenship in recent years.

It is thought that the results of this study will provide a general framework and guide for researchers planning a citizenship education research.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: T.C. Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 17.11.2020

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 91610558-604.01.02-

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Bu araştırmada 1. yazarın araştırmaya katkı oranı %70, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı ise %30'dur. Araştırmanın yürütülmesinde yazarların hangi aşamalara katkıda bulunduğu aşağıda belirtilmiştir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, veri analizi.

Yazar 2: Danışmanlık, raporlaştırma.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden çıkar çatışması bulunmamaktadır.